

Прилог бр. 3
Содржина на предметните програми

Реден број на прилогот: 1

Прилог бр.3		Предметна програма од втор циклус на студии				
1.	Наслов на наставниот предмет		МЕТОДИ НА НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА РАБОТА			
2.	Код		ФЗНХ-2.1			
3.	Студиска програма		Агроекономика и рурален развој			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)		Факултет за земјоделски науки и храна-Скопје			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)		Втор циклус студии			
6.	Академска година/семестар		Прва година/ I семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник		Проф. д-р Александра Мартиновска-Стојческа, Проф. д-р Ана Котевска			
9.	Предуслови за запишување на предметот		Претходни општи предзнаења од областа на агроекономиката			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Преку овој предмет, студентот ќе добие подобро разбирање на научноистражувачката терминологија, подобрена свесност за етичките принципи на научните и применетите истражувања, запознавање со дизајнирањето на научните истражувања, идентификување и формулирање на истражувачкиот проблем, разбирање и оценување на различни теоретски претпоставки, идентификување на компонентите на процесот на преглед на литература, познавање на квантитативните, квалитативните и комбинирани методолошки пристапи во текот на научноистражувачката работа, проценување на валидноста, веродостојноста и генерализацијата на заклучоците, подобрување на способноста за пишување и презентација на научен труд, како и развивање на критички вештини за да биде конструктивен опонент.					
11.	Содржина на предметната програма: Вовед во научноистражувачкиот процес; истражувачка етика и интегритет; принципи на критичко оценување. Дизајнирање на научни истражувања. Идентификување и формулирање на истражувачкиот проблем и предметот на истражување, теоретски, методолошки и емпириски ограничувања, поставување на целта на истражувањето и хипотези. Различни теоретски претпоставки, преглед на литература, материјал (извори) и методолошки пристапи: квантитативни, квалитативни и комбинирани методи. Квантитативни истражувања - видови, дизајни и методи на проучување; анализа и толкување на квантитативните податоци; критичка проценка на квантитативните истражување. Квалитативни истражувања - видови, дизајни и методи на проучување; анализа и толкување на квалитативните податоци; критичко оценување на квалитативните истражувања. Истражувања со мешани методи - дизајни и методи на проучување; анализа и интерпретација на податоци од мешани методи; критичка проценка на истражување со мешани методи. Претставување на резултатите. Концепирање на дискусијата, поврзување на резултатите со наодите од литературата. Изведување на заклучни согледувања, поврзување со целите на истражувањето, препораки. Претставување на резултатите – основна структура на научен труд, устна и постер презентација. Подготовка на нацрт пријава за изработка на магистерски труд, оценка на пријава како опонент.					
12.	Методи на учење: Наставата ќе се реализира со теоретски предавања, поддржани со Power Point и видео презентации, ќе се практикуваат дискусии, изучување на практични случаи, студии на случај, изработка на групни и индивидуални домашни и проектни задачи. Практичната работа ќе се реализира со вежби поврзани со методските единици. Во рамки на предметот, ќе се посвети внимание на вежба и симулација на научноистражувачкиот процес, со најважните фази. Особено внимание ќе се посвети на подготовката на нацрт пријава за изработка на магистерски труд на одредена тема, како и оценување на туѓа пријава врз принципот на опонент и критичко оценување.					
13.	Вкупен расположлив фонд на време		6 ЕКТС x 30 часови = 180 часови			
14.	Распределба на расположливото време		45+30+105 = 180 часови (15.1+15.2+16.1+16.2+16.3)			
15.	Форми на наставните активности	15.1	Предавања – теоретска настава	45	часови	
		15.2	Вежби (лабораториски, аудиториски, теренски), семинари, тимска работа	30	часови	
16.	Други форми на активности	16.1	Проектни задачи	20	часови	
		16.2	Самостојни задачи	20	часови	
		16.3	Домашно учење	65	часови	
17.	Начин на оценување					
	17.1	Тестови		60	бодови	

	17.2	Семинарска работа/проект (презентација: писмена и усна)			10	бодови
	17.3	Активност и учество			30	бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/оценка)			до 50 бода	5	(пет) (F)
				од 51 бода до 60 бода	6	(шест) (E)
				од 61 бода до 70 бода	7	(седум) (D)
				од 71 бода до 80 бода	8	(осум) (C)
				од 81 бода до 90 бода	9	(девет) (B)
				од 91 бода до 100 бода	10	(десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит			Изработени домашни работи		
20.	Јазик на кој се изведува наставата			Македонски		
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата			Анонимна анкета на студентите		
22.	Литература					
	22.1	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Pruzan, P.	Research Methodology The Aims, Practices and Ethics of Science	Springer	2016
		2.	Creswell, J. W. Thousand Oaks, ISBN: 978-1-5063-8670-6	Research design: Qualitative, quantitative and mixed methods approaches. 5th Ed.	Sage	2018
		3.	Bryman, A., Bell, E. (ISBN 978-0-19-928498-6)	Business research methods, second edition	Oxford University Press	2007
	22.2	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Grant, D.	Methods of Economic Research: Craftsmanship and Credibility in Applied Microeconomics	Springer	2018
		2.	Mats, E., Deetz, S.	Doing Critical Management Research	SAGE	2010
		3.	Hilary, G. D.	Science research writing for non-native speakers of English London.	Imperial College Press, London	2010
		4.	Oshima, A., Hogue, A.	Introduction to academic writing	Pearson/Longman	2007

Реден број на прилогот: 2

Прилог бр.3		Предметна програма од втор циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет		МАТЕМАТИЧКО-СТАТИСТИЧКИ МЕТОДИ		
2.	Код		ФЗНХ-2.34		
3.	Студиска програма		Агроекономика и рурален развој		
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)		Факултет за земјоделски науки и храна-Скопје		
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)		Втор циклус студии		
6.	Академска година/семестар		Прва година; I семестар	7.	Број на ЕКТС кредити 6
8.	Наставник		Проф. д-р Драган Гошевски (одговорен наставник) Проф. д-р Ана Симоновска, Проф. д-р Ивана Јанеска-Стаменковска		
9.	Предуслови за запишување на предметот		Претходни општи предзнаења од математика, статистика и операциони истражувања.		
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Предметот има за цел да ги воведe студентите во напредни математички и статистички моделирања и анализи што ќе ги подготват студентите за идни спроведувања на емпириски истражувања, вклучително и изработката на магистерскиот труд. По завршување на предметот, студентите ќе покажат разбирање за принципите на моделирање, улогата на моделите во планирање на земјоделското производство, како и за основните елементи на донесувањето одлуки. Студентите ќе стекнат познавања и ќе ги разликуваат бихејвиористичките (економетриски) во однос на структурните (математички) модели. Студентите ќе се запознаат со напредни техники на математичко програмирање, а ќе ги совладаат принципите на еднокритериумското и повеќекритериумското донесување одлуки. Исто така, студентите ќе стекнат знаење и за примената на економетриските модели, вклучително анализа на временски серии и анализа на напречен пресек. Студентите ќе стекнат знаења за примена на математичко-статистичките методи и модели во компјутерскиот програм MS Excel.				
11.	Содржина на предметната програма: Вовед во емпириските истражувања; Принципите на моделирање и улога на моделите во земјоделското производство; Запознавање со бихевиористички и структурни модели; Разлики во примената на математички и статистички методи; Видови на податоци во математичките и статистичките истражувања; Формулирање на база на податоци во математичките и статистичките модели и квалитет на податоците; Формулирање на проблеми во математичките и статистичките истражувања; Оптимизација на земјоделско производство; Техники при изведување на математичките и статистичките истражувања; Поставување на хипотези при статистичките истражувања; Дефинирање на целна функција во математичките модели; Големина и вид на примерок во математичките и статистичките истражувања; Примена на математички методи: линеарно програмирање, целно програмирање, пондерирано целно програмирање; квадратно програмирање; Примена на статистички методи: дескриптивна статистика, мултиваријациона анализа, статистичка инференција, статистички тестови, оценка на параметри, интервал на доверба, релација помеѓу тестови и оценки, трансформации во регресиска анализа, трансформација на експериментални податоци.				
12.	Методи на учење: Наставата ќе се реализира со теоретски предавања целосно покриени со Power Point и видео презентации, ќе се практикуваат и дискусии, изучување на практични случаи, студии на случај, изработка на групни и индивидуални проектни задачи со примена на математички и статистички методи во истражувањето. Практичната работа ќе се реализира паралелно преку Power Point и видео презентации, самостојно и поединечно решавање на конкретни проблеми кои се актуелни од областа на економијата, при што за решавање на задачите покрај конвенционалниот пристап, се користи и компјутерскиот програм MS Excel.				
13.	Вкупен расположлив фонд на време		6 ЕКТС x 30 часови = 180 часови		
14.	Распределба на расположливото време		45+30+105 = 180 часови (15.1+15.2+16.1+16.2+16.3)		
15.	Форми на наставните активности	15.1	Предавања – теоретска настава	45	часови
		15.2	Вежби (лабораториски, аудиториски, теренски), семинари, тимска работа	30	часови
16.	Други форми на активности	16.1	Проектни задачи	20	часови
		16.2	Самостојни задачи	20	часови
		16.3	Домашно учење	65	часови
17.	Начин на оценување				
	17.1	Тестови		60	бодови

	17.2	Семинарска работа/проект (презентација: писмена и усна)		10	бодови	
	17.3	Активност и учество		30	бодови	
18.	Критериуми за оценување (бодови/оценка)		до 50 бода	5	(пет)	(F)
			од 51 бода до 60 бода	6	(шест)	(E)
			од 61 бода до 70 бода	7	(седум)	(D)
			од 71 бода до 80 бода	8	(осум)	(C)
			од 81 бода до 90 бода	9	(девет)	(B)
			од 91 бода до 100 бода	10	(десет)	(A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Изработена домашна/проектна задача			
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Анонимна анкета на студентите			
22.	Литература					
	22.1	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Ристески, С. и Тевдовски, Д.	Статистика за бизнис и економија	Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Економски факултет - Скопје	2008
		2.	Taha, H.A.	Operations Research- An Introduction	Pearson Education Limited	2017
	22.2	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Field, A.	Discovering Statistics using SPSS, 3rd ed.	SAGE Publications Ltd.	2009
		2.	Greene, W. H.	Econometric Analysis, 7th ed.	Pearson Education, Inc., publishing as Prentice Hall.	2012
		3.	Wooldridge, J. M.	Econometric Analysis of Cross Section and Panel Data	The MIT Press Cambridge, Massachusetts London, England.	2010
		4.	Winston, W.L.	Operations Research- Application and Algorithms	Thomson Learning Academic Resource Center	2004
		5.	Powel, S.G., Baker, K.R.	Management Science- The Art of Modelling with Spreadsheets	John Wiley & Sons, Ltd.	2009

Реден број на прилогот: 3

Прилог бр.3		Предметна програма од прв циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет		РУРАЛНИ КОМУНИКАЦИИ И СОВЕТОДАВСТВО		
2.	Код		ФЗНХ-2.35		
3.	Студиска програма		Агроекономика и рурален развој		
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)		Факултет за земјоделски науки и храна-Скопје		
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)		Втор циклус студии		
6.	Академска година/семестар		Прва година; I семестар	7.	Број на ЕКТС кредити
8.	Наставник		Проф. д-р Ана Симоновска, Проф. д-р Марина Нацка		
9.	Предуслови за запишување на предметот		Пожелни се претходни општи предзнаења од рурален развој.		
10.	Цели на предметната програма (компетенции): По завршувањето на предметот, студентите ја разбираат улогата и значењето на советодавните услуги во руралниот развој; можат да опишат различни концепти на советодавни пристапи, нивна организација, финансирање, мониторинг и евалуација. Студентите ги прошируваат своите комуникациски вештини преку запознавање на процесот на комуникација, методите за комуникација (индивидуални и групни), и медиумите за различните групи на клиенти, за да ги водат луѓето при анализа на ситуацијата и да ги советуваат во решавање на проблемите. Студентите ја разбираат важноста на ставовите и вештините на советниците, за да ги поддржат актерите и процесите на промени, значењето на истражувањата во земјоделството, како генератор на знаење и развивање на иновации. За време на предавањата студентите практикуваат комуникација во различни ситуации, така што учат и практикуваат вештини за комуникација и советодавен пристап.				
11.	Содржина на предметната програма: Руралното советодавство: поим, развој, принципи и улога. Основни концепти и модели на советодавни пристапи. Улогата на советниците: ставови, знаење, вештини и одговорност. Систем за трансфер на знаења и иновации во земјоделството: концептуална рамка, развој на системот и составните делови, примери од други економии. Рурална комуникација: процес, методологија, методи и медиуми. Социјални и комуникациски предизвици во руралното советодавство. Работа со специјални целни групи (жени, млади). Перцепција, однесување и учење како концепти и нивно менување. Знаењето како концепт во анализа на ситуација и решавање на проблеми. Промени и иновации: процес, прифаќање и отпор. Улогата на истражувањата во развој на иновации и трансфер на знаење. Организација, финансирање, мониторинг и евалуација на советодавни услуги.				
12.	Методи на учење: Предавања поддржани со компјутерски и видео презентации, ќе се практикуваат дискусии, изработка на групни или индивидуални семинарски работи, студии на случај, консултации, гостин на предавања, одбрана на проектна задача итн. Вежбите ќе бидат лабораториски и теренски. Ќе се практикуваат форуми, дискусии, и консултации.				
13.	Вкупен расположлив фонд на време		6 ЕКТС x 30 часови = 180 часови		
14.	Распределба на расположливото време		45+30+105 = 180 часови (15.1+15.2+16.1+16.2+16.3)		
15.	Форми на наставните активности	15.1	Предавања – теоретска настава	45	часови
		15.2	Вежби (лабораториски, аудиториски, теренски), семинари, тимска работа	30	часови
16.	Други форми на активности	16.1	Проектни задачи	20	часови
		16.2	Самостојни задачи	20	часови
		16.3	Домашно учење	65	часови
17.	Начин на оценување				
	17.1	Тестови		60	бодови
	17.2	Семинарска работа/проект (презентација: писмена и усна)		10	бодови
	17.3	Активност и учество		30	бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/оценка)		до 50 бода	5	(пет) (F)
			од 51 бода до 60 бода	6	(шест) (E)
			од 61 бода до 70 бода	7	(седум) (D)
			од 71 бода до 80 бода	8	(осум) (C)

		од 81 бода до 90 бода		9	(девет)	(B)
		од 91 бода до 100 бода		10	(десет)	(A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит					
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Анонимна анкета на студентите			
22.	Литература					
22.1	Задолжителна литература					
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година	
	1.	Leeuwis, C., van den Ban, A.	Communication for rural innovation: rethinking agricultural extension	John Wiley & Sons.	20013	
	2.	Ponniah, A., Puskur, R., Workneh, S., Hoekstra, D.	Concepts and Practices in Agricultural Extension in Developing Countries: A Source Book	Washington, D.C.: International Food Policy Research Institute (IFPRI) and Nairobi: International Livestock Research Institute (ILRI).	2008	
	3.	Hoffmann, V., Gerster_Bentaya, M.	Rural Communication and Extension (Script)	Stuttgart: Universität Hohenheim	2003	
22.2	Дополнителна литература					
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година	
	1.	Santucci, F.M.	Strategic communication for rural development	Washington, D.C.: World Bank	2005	
	2.	Станковиќ, М., Станковиќ, Б.	Трансфер на технологии во Република Македонија: препораки за успешни јавни политики	Скопје: Државен завод за индустриска сопственост	2013	
	3.	Гафи, М.Е	Основи на деловно комуницирање	Кочани: Генекс	2011	
	4.					

Реден број на прилогот: 4

Прилог бр.3		Предметна програма од прв циклус на студии				
1.	Наслов на наставниот предмет			РУРАЛНИ ФИНАНСИИ		
2.	Код			ФЗНХ-2.36		
3.	Студиска програма			Агроекономика и рурален развој		
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)			Факултет за земјоделски науки и храна-Скопје		
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)			Втор циклус студии		
6.	Академска година/семестар			Прва година; I семестар	7. Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник			Проф. д-р Драган Ѓошевски, Проф. д-р Ана Симоновска		
9.	Предуслови за запишување на предметот			Пожелни се претходни општи предзнаења од рурален развој, финасиски менаџмент и статистика.		
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Предметот ги изучува основите на руралните финансии коишто се однесуваат на финансиските услуги наменети за населението од руралните средини, вклучително и финансирањето на земјоделските активности, од производството до пазарот. На почетокот, предметот ги разработува клучните прашања и принципи што треба да дадат широко разбирање за финансирањето и карактеристиките на руралните средини и земјоделското производство, а понатаму следат понапредни поглавја за важни оперативни прашања: специфични иновации и пристапи во финансирањето во руралните и земјоделските средини, видови на ризик и нивна проценка и сл. По завршување на предметот, студентите ќе се стекнат со соодветни компетенции за самостојна аналитичка и истражувачка работа од областа на финансирањето во руралните средини и земјоделството, коишто ќе им послужат во градењето на нивната кариера во приватниот сектор, владините и јавните институции, меѓународните и националните организации и истражувачките центри што се занимаваат со прашања од областа на руралниот развој и земјоделството.					
11.	Содржина на предметната програма: Карактеристики на руралните финансии и земјоделството; Финансиски институции; Штедење и инфлација; Извори на финасирање во руралните средини и земјоделството; Финансиска инклузија и финансиска писменост на руралното население; Видови и карактеристики на кредитниот производ; Иновативни механизми за финансирање: магацински кредит, трговски кредит, факторинг, заеднички вложувања, итн.; Инструменти за намалување на ризикот (термински договори и фјучерси, осигурување, гарантни шеми, итн.); Структури за испорака на кредит (поврзано банкарство, употреба на информатичка и комуникациска технологија, итн.); Финансиски ризик на земјоделските стопанства и останатите видови на ризик; Кредитен ризик на банкарските институции.					
12.	Методи на учење: Наставата ќе се реализира со теоретски предавања целосно покриени со Power Point и видео презентации, ќе се практикуваат и дискусии, изучување на практични случаи, студии на случај, изработка на групни и индивидуални семинарски задачи. Практичната работа ќе се реализира паралелно преку Power Point и видео презентации, самостојно и поединечно решавање на конкретни проблеми кои се актуелни од областа на економијата.					
13.	Вкупен расположлив фонд на време			6 ЕКТС x 30 часови = 180 часови		
14.	Распределба на расположливото време			45+30+105 = 180 часови (15.1+15.2+16.1+16.2+16.3)		
15.	Форми на наставните активности	15.1	Предавања – теоретска настава	45	часови	
		15.2	Вежби (лабораториски, аудиториски, теренски), семинари, тимска работа	30	часови	
16.	Други форми на активности	16.1	Проектни задачи	20	часови	
		16.2	Самостојни задачи	20	часови	
		16.3	Домашно учење	65	часови	
17.	Начин на оценување					
	17.1	Тестови			60	бодови
	17.2	Семинарска работа/проект (презентација: писмена и усна)			10	бодови
	17.3	Активност и учество			30	бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/оценка)		до 50 бода	5	(пет)	(F)
			од 51 бода до 60 бода	6	(шест)	(E)
			од 61 бода до 70 бода	7	(седум)	(D)
			од 71 бода до 80 бода	8	(осум)	(C)

		од 81 бода до 90 бода	9	(девет)	(B)	
		од 91 бода до 100 бода	10	(десет)	(A)	
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит					
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Анонимна анкета на студентите			
22.	Литература					
	22.1	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Prasanna Kumar, W. G. and Rekha, K. N.	Rural Finance, 1 st ed.	Mahatma Gandhi National Council of Rural Education, Hyderabad	2020
		2.				
		3.				
	22.2	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Barry, PJ. and Ellinger, PN.	Financial management in agriculture, 7th ed.	Prentice Hall	2012
		2.	Арсов, С.	Финансиски менаџмент	Економски факултет-Скопје	2008
		3.				
4.						

Реден број на прилогот: 5

Прилог бр.3		Предметна програма од втор циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет		РУРАЛНА СОЦИОЛОГИЈА		
2.	Код		ФЗНХ-2.37		
3.	Студиска програма		Агроекономика и рурален развој		
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)		Факултет за земјоделски науки и храна-Скопје		
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)		Втор циклус студии		
6.	Академска година/семестар		Прва година/ I семестар	7.	Број на ЕКТС кредити
8.	Наставник		Проф. д-р Јован Аждерски Проф. д-р Емељ Туна		
9.	Предуслови за запишување на предметот		Претходни општи предзнаења од економија и социологија.		
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Предметот треба да му овозможи на студентот стекнување на знаење, односно разбирање на теоријата на истражувањето, детерминирање на подрачјата, организацијата на истражување, примена на методи и инструменти на истражување во економиката на земјоделството и руралниот развој – по методски единици наведени во содржината на предметот.				
11.	Содржина на предметната програма: - Предмет на социологија на селото; - Процес на конституирање на социологија на селото; - Методолошки пристапи и фази на истражувањето во руралната социологија; - Историја на селото и селанството; - Рурална екологија; - Структура на руралното општество; - Селското семејство; - Селанството како култура и културните промени; - Руралните односи; - Руралните промени и процеси; - Рурален егзодус, - Миграција и деаграризација; - Индустијализација; - Модернизација; - Иновации.				
12.	Методи на учење: Предавања поддржани со компјутерски и видео презентации, ќе се практикуваат дискусии, изработка на групни или индивидуални семинарски работи, студии на случај, консултации, гостин на предавања, одбрана на проектна задача итн. Вежбите ќе бидат лабораториски и теренски. Ќе се практикуваат форуми, дискусии, и консултации				
13.	Вкупен расположлив фонд на време		6 ЕКТС x 30 часови = 180 часови		
14.	Распределба на расположливото време		45+30+105 = 180 часови (15.1+15.2+16.1+16.2+16.3)		
15.	Форми на наставните активности	15.1	Предавања – теоретска настава	45	часови
		15.2	Вежби (лабораториски, аудиториски, теренски), семинари, тимска работа	30	часови
16.	Други форми на активности	16.1	Проектни задачи	20	часови
		16.2	Самостојни задачи	20	часови
		16.3	Домашно учење	65	часови
17.	Начин на оценување				
	17.1	Тестови		60	бодови

	17.2	Семинарска работа/проект (презентација: писмена и усна)			10	бодови	
	17.3	Активност и учество			30	бодови	
18.	Критериуми за оценување (бодови/оценка)	до 50 бода			5	(пет)	(F)
		од 51 бода до 60 бода			6	(шест)	(E)
		од 61 бода до 70 бода			7	(седум)	(D)
		од 71 бода до 80 бода			8	(осум)	(C)
		од 81 бода до 90 бода			9	(девет)	(B)
		од 91 бода до 100 бода			10	(десет)	(A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит			Изработени домашни работи			
20.	Јазик на кој се изведува наставата			Македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата			Анонимна анкета на студентите			
22.	Литература						
	22.1	Задолжителна литература					
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година	
		1.	Христо Карталов	Социологија на селото	Институт за социологија Скопје	2020	
		2.					
		3.					
	22.2	Дополнителна литература					
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година	
		1.	Богданов, Н.	Рурални развој и рурална политика	Штампарија Златна књига, Јагодина	2015	
		2.					
		3.					
		4.					
		5.					
		6.					
7.							

Реден број на прилогот: 6

Прилог бр.3

Предметна програма од втор циклус на студии

1.	Наслов на наставниот предмет		РУРАЛЕН И РЕГИОНАЛЕН РАЗВОЈ		
2.	Код		ФЗНХ-2.38		
3.	Студиска програма		Агроекономика и рурален развој		
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)		Факултет за земјоделски науки и храна-Скопје		
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)		Втор циклус студии		
6.	Академска година/семестар		Прва година/ I семестар	7.	Број на ЕКТС кредити
8.	Наставник		Проф. д-р Драги Димитриевски Проф. д-р Емељ Туна		
9.	Предуслови за запишување на предметот		Претходни општи предзнаења од економија и социологија.		
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Наставната содржина на предметот е прилагодена така што ќе ги запознае студентите со регионалните и руралниот аспект на економскиот развој, преку адресирање на постоечките и актуелните теоретски премиси, како со опфаќање на современите емпириски процеси на глобалниот регионалниот и руралниот развој. За таа цел, предметната програма опфаќа теми кои се однесуваат на развојот на современите концепции за регионалниот и руралниот развој; анализа на факторите на современите регионален развој; рурално-урбаните релации; регионалните политики; како и важни прашања врзани со регионалниот и руралниот развој на Р. С. Македонија. Овој предмет се очекува да им овозможи на студентите да можат да ги идентификуваат главните фактори и принципи на регионалниот и руралниот развој, знаење кое ќе им даде основа за развивање на определени региони и рурални средини.				
11.	Содржина на предметната програма: • Дефинирање на поимите региони и регионален и рурален развој; • Анализа на детерминантите на современите регионален раст и развој • Институционална рамка за регионален и рурален развој • Теоретските концепции за регионалниот развој • Теории на одржлив развој • Политика на децентрализација на локалната самоуправа и регионалниот и рурален развој • Рурално - Урбани релации • Регионална економија на Р. С. Македонија • Урбанизацијата како фактор на регионалниот и руралниот развој				
12.	Методи на учење: Предавања поддржани со компјутерски и видео презентации, ќе се практикуваат дискусии, изработка на групни или индивидуални семинарски работи, студии на случај, консултации, гостин на предавања, одбрана на проектна задача итн. Вежбите ќе бидат лабораториски и теренски. Ќе се практикуваат форуми, дискусии, и консултации.				
13.	Вкупен расположлив фонд на време		6 ЕКТС x 30 часови = 180 часови		
14.	Распределба на расположливото време		45+30+105 = 180 часови (15.1+15.2+16.1+16.2+16.3)		
15.	Форми на наставните активности	15.1	Предавања – теоретска настава	45	часови
		15.2	Вежби (лабораториски, аудиториски, теренски), семинари, тимска работа	30	часови
16.	Други форми на активности	16.1	Проектни задачи	20	часови
		16.2	Самостојни задачи	20	часови
		16.3	Домашно учење	65	часови
17.	Начин на оценување				
	17.1	Тестови		60	бодови
	17.2	Семинарска работа/проект (презентација: писмена и усна)		10	бодови
	17.3	Активност и учество		30	бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/оценка)		до 50 бода	5	(пет) (F)
			од 51 бода до 60 бода	6	(шест) (E)
			од 61 бода до 70 бода	7	(седум) (D)
			од 71 бода до 80 бода	8	(осум) (C)

		од 81 бода до 90 бода		9	(девет)	(B)
		од 91 бода до 100 бода		10	(десет)	(A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Изработени домашни работи			
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Анонимна анкета на студентите			
22.	Литература					
	22.1	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Николова, Н.	Регионална Економија	Економски факултет	2000
		2.				
		3.				
	22.2	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Богданов, Н.	Рурални развој и рурална политика	Штампарија Златна књига, Јагодина	2015
		2.				
		3.				
		4.				
		5.				
		6.				
	7.					

Реден број на прилогот: 7

Прилог бр.3		Предметна програма од втор циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет		АГРОМАРКЕТИНГ		
2.	Код		ФЗНХ-2.39		
3.	Студиска програма		Агроекономика и рурален развој		
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)		Факултет за земјоделски науки и храна-Скопје		
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)		Втор циклус студии		
6.	Академска година/семестар		I семестар	7.	Број на ЕКТС кредити
8.	Наставник		Проф. д-р Марина Нацка		
9.	Предуслови за запишување на предметот		Претходни општи предзнаења од областа на основи на економија, основи на агромаркетинг или маркетинг на земјоделски производи		
10.	Цели на предметната програма (компетенции): По завршување на предметот, студентите ќе бидат компетентни да ги разберат и дискутираат теориите на пазар, понуда и побарувачка и современите појави и трендови во маркетингот на земјоделско-прехранбените производи; да елаборираат и интерпретираат современи академски истражувања објавени во научни списанија; да спроведуваат истражување на пазарот и да изработат самостоен научен труд во областа на агромаркетингот.				
11.	Содржина на предметната програма: Предметот нуди теоретски преглед на традиционалниот и современиот макркетинг прилагоден на моментните појави и трендови во маркетингот на земјоделско-прехранбените производи. Содржината на предметната програма ги опфаќа следните теми: теории на регулирање на пазарот; понуда, побарувачка и цени; понуда на земјоделско - прехранбени производи, концепт на еластичност, побарувачка на земјоделско - прехранбени производи; анализа на синџир на понуда и вредносен синџир; регулирање на пазарот на земјоделско-прехранбени производи, маркетинг канали, брендирање и маркетинг стратегии, вовед во е-маркетинг. Последниот дел од предметот е изработка на индивидуална проектна задача со цел студентите да го применат своето знаење од теорискиот дел од предметната програма. Проектот треба да биде напишан во вид на академски научен труд, а потоа усно да се презентира за време на индивидуалниот семинар.				
12.	Методи на учење: Предавања поддржани со компјутерски и видео презентации, ќе се практикуваат дискусии, изработка на индивидуален проект во кој се очекува од студентите да го искористат своето знаење од теорискиот дел на предметната програма со практична примена. Проектот треба да биде напишан во вид на академски научен труд, а потоа усно да се презентира за време на индивидуалниот семинар.				
13.	Вкупен расположлив фонд на време		6 ЕКТС x 30 часови = 180 часови		
14.	Распределба на расположливото време		45+30+105 = 180 часови (15.1+15.2+16.1+16.2+16.3)		
15.	Форми на наставните активности	15.1	Предавања – теоретска настава	45	часови
		15.2	Вежби (лабораториски, аудиториски, теренски), семинари, тимска работа	30	часови
16.	Други форми на активности	16.1	Проектни задачи	20	часови
		16.2	Самостојни задачи	20	часови
		16.3	Домашно учење	65	часови
17.	Начин на оценување				
	17.1	Тестови		60	бодови
	17.2	Семинарска работа/проект (презентација: писмена и усна)		10	бодови
	17.3	Активност и учество		30	бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/оценка)	до 50 бода		5	(пет) (F)
		од 51 бода до 60 бода		6	(шест) (E)

		од 61 бода до 70 бода		7	(седум)	(D)
		од 71 бода до 80 бода		8	(осум)	(C)
		од 81 бода до 90 бода		9	(девет)	(B)
		од 91 бода до 100 бода		10	(десет)	(A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Изработени домашни работи			
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Анонимна анкета на студентите			
22.	Литература					
	22.1	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Георгиев, Н., Нацка, М.	Маркетинг на земјоделски производи	Интерна скрипта и белешки од предавањата, ФЗНХ, Скопје	2022
		2.	Георгиев, Н., Нацка, М.	Основи на агромаркетинг	Интерна скрипта и белешки од предавањата, ФЗНХ, Скопје	2022
		3.	Котлер Ф., Армстронг Г.	Принципи на маркетингот	Pearson Education	2008
	22.2	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Norwood B. F., Lusk L. J.	Agricultural Marketing Price Analysis	Waveland Press, Inc.	2018
		2.	Kohls, L. R., Uhl, J. N.	Marketing of agricultural products	Prentice Hall, New Jersey	2002

Реден број на прилогот: 8

Прилог бр.3		Предметна програма од втор циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет		ТРОШОЦИ ВО АГРОБИЗНИСОТ		
2.	Код		ФЗНХ-2.40		
3.	Студиска програма		Агроекономика и рурален развој		
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)		Факултет за земјоделски науки и храна-Скопје		
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)		Втор циклус студии		
6.	Академска година/семестар		Прва година/ I семестар	7.	Број на ЕКТС кредити
8.	Наставник		Проф. д-р Александра Мартиновска-Стојческа		
9.	Предуслови за запишување на предметот		Претходни општи предзнаења од областа на агроекономиката		
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Преку овој предмет, студентот ќе добие подобро разбирање на теоријата на трошоците и нејзината примена во агробизнисот, со цел успешно планирање, водење и оценување на резултатите во работењето, како и при разни научноистражувачки активности во кои е потребно квантифицирање и пресметка на чинењето на одредени практики. По успешно завршување на предметот, студентот ќе ги разбере и примени концептите на производната економија, ќе ги познава и соодветно одредува разните категории на трошоци, ќе составува и анализира разни видови калкулации, врз основа на современи принципи и методи, ќе стекне компетенции за решавање на проблеми поврзани со поефикасно управување со трошоците и работењето на стопанството, ќе го проценува успехот во работењето и ќе се оспособи да донесува одлуки базирани на соодветни методи, техники и алатки за анализа на проиводството и трошоците.				
11.	Содржина на предметната програма: Предметот разработува проблеми поврзани со најважните поглавја од областа на трошоците во агробизнисот. Предметот ги содржи следниве теми: специфики на трошоците и приходите во земјоделското производство и агробизнисот; теорија на трошоците и нивна класификација; клучни аспекти на производната економија со посебен осврт на производната функција, функцијата на трошоците, еластичноста на производството и трошоците, граничните приноси и трошоци; цена на чинење и методи на пресметка на производството; видови калкулации, со дополнителен осврт на стандардните калкулации и варијанса; парцијалните калкулации и нивната поширока примена; основни и напредни економетриски и математички методи, техники и алатки за утврдување на трошоците и мерките на успехот во работењето; продуктивност и ефикасност; анализа на чувствителноста на трошоците и приходите; управување со трошоците во агробизнисот; аспекти на трошоците и успехот во работењето во однос на целите за одржлив развој.				
12.	Методи на учење: Наставата ќе се реализира со теоретски предавања, поддржани со Power Point и видео презентации, ќе се практикуваат дискусии, изучување на практични случаи, студии на случај, изработка на групни и индивидуални домашни и проектни задачи. Практичната работа ќе се реализира со вежби поврзани со методските единици, поддржани со современи компјутерски апликации. Во рамки на предметот, ќе се посвети внимание на обработка на податоци и презентирање на резултати, самостојно и поединечно решавање на конкретни проблеми кои се актуелни од областа на трошоците и калкулациите.				
13.	Вкупен расположлив фонд на време		6 ЕКТС x 30 часови = 180 часови		
14.	Распределба на расположливото време		45+30+105 = 180 часови (15.1+15.2+16.1+16.2+16.3)		
15.	Форми на наставните Активности	15.1	Предавања – теоретска настава	45	часови
		15.2	Вежби (лабораториски, аудиториски, теренски), семинари, тимска работа	30	часови
16.	Други форми на активности	16.1	Проектни задачи	20	часови
		16.2	Самостојни задачи	20	часови
		16.3	Домашно учење	65	часови
17.	Начин на оценување				
	17.1	Тестови		60	бодови
	17.2	Семинарска работа/проект (презентација: писмена и усна)		10	бодови
	17.3	Активност и учество		30	бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/оценка)	до 50 бода		5	(пет) (F)
		од 51 бода до 60 бода		6	(шест) (E)

		од 61 бода до 70 бода		7	(седум)	(D)
		од 71 бода до 80 бода		8	(осум)	(C)
		од 81 бода до 90 бода		9	(девет)	(B)
		од 91 бода до 100 бода		10	(десет)	(A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Изработени домашни работи			
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Анонимна анкета на студентите			
22.	Литература					
22.1	Задолжителна литература					
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година	
	1.	Миланов, М., Мартиновска Стојческа, А.	Трошоци и калкулации во земјоделството	Земјоделски факултет, Скопје	2002	
	2.	Drury, C.	Cost and Management Accounting, 10th Ed.	International Thomsson Business Press, Oxford	2018	
	3.	Kej, Д. Д., Едвардс, В. М.,	Менаџмент на фарма	Три	2009	
22.2	Дополнителна литература					
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година	
	1.	Debertin, D. L.	Agricultural Production Economics, 2nd Ed.	Pearson Education	2012	
	2.	Hansen, D.R., Mowen, M.M., Guan, L.	Cost Management: Accounting and Control	South-Western College Pub	2007	
	3.	AAEA Task Force on Commodity Costs and Returns	Commodity Costs and Returns Estimation Handbook	United States Department of Agriculture, Ames, Iowa, USA	2000	
	4.	Global Strategy to Improve Agricultural and Rural Statistics	Handbook on Agricultural Cost of Production Statistics, Guidelines for data collection, compilation and dissemination	FAO, Rome	2016	
	5.	Born, H.	KEYS TO SUCCESS in Value-Added Agriculture	Southern Sustainable Agriculture Working Group	2001	
	6.	DiGiacomo, G., King, R., Nordquist, D.	A Guide to Developing a Business Plan for Farms and Rural Businesses	Sustainable Agriculture Research and Education (SARE) College Park, MD	2003	

Реден број на прилогот: 9

Прилог бр.3		Предметна програма од втор циклус на студии				
1.	Наслов на наставниот предмет		РУРАЛЕН ТУРИЗАМ			
2.	Код		ФЗНХ-2.41			
3.	Студиска програма		Агроекономика и рурален развој			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)		Факултет за земјоделски науки и храна-Скопје			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)		Втор циклус студии			
6.	Академска година/семестар		Прва година/ I семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник		Проф. д-р Јован Аждерски Проф. д-р Емељ Туна			
9.	Предуслови за запишување на предметот		Нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Предметот „Рурален туризам“, е пред нови предизвици со оглед на тоа дека претставува релативно нова научна дисциплина. Емпиријата со своите региони и рурални реперкусии е пред теоријата која треба допрва да даде одговори на отворените прашања. Со валоризација на рамномерноста како социјална и економска вредност ќе се реализира и вистинскиот хуман, демократски аспект на развојниот процес, а тоа е признавањето на правото на секој регион или област, држава, континент, да ги ефектуира своите развојни потенцијали во согласност со автентичните развојни потреби.					
11.	Содржина на предметната програма: • Содржина на предметната програма; • Поим за рурален простор и рурален туризам; • Искуства од развојот на руралниот туризам; • Можност за развој на руралниот туризам во Република Северна Македонија; • Северна Македонија како туристичка дестинација; • Географска положба; • Села; • Население; • Економска состојба; • Природни области; • Заштитени области; • Рурални – селски области; • Анализа, • Локација; • Едукација; • Менаџмент и промоција; • Рурален туризам во нашето опкружување; • Рурален туризам во Европа; • Рурален туризам во Светот;					
12.	Методи на учење: Предавања поддржани со компјутерски и видео презентации, ќе се практикуваат дискусии, изработка на групни или индивидуални семинарски работи, студии на случај, консултации, гостин на предавања, одбрана на проектна задача итн. Вежбите ќе бидат лабораториски и теренски. Ќе се практикуваат форуми, дискусии, и консултации					
13.	Вкупен расположлив фонд на време		6 ЕКТС x 30 часови = 180 часови			
14.	Распределба на расположливото време		45+30+105 = 180 часови (15.1+15.2+16.1+16.2+16.3)			
15.	Форми на наставните активности	15.1	Предавања – теоретска настава	45 часови		
		15.2	Вежби (лабораториски, аудиториски, теренски), семинари, тимска работа	30 часови		
16.	Други форми на активности	16.1	Проектни задачи	20 часови		
		16.2	Самостојни задачи	20 часови		

		16.3	Домашно учење	65	часови	
17.	Начин на оценување					
	17.1	Тестови			60 бодови	
	17.2	Семинарска работа/проект (презентација: писмена и усна)			10 бодови	
	17.3	Активност и учество			30 бодови	
18.	Критериуми за оценување (бодови/оценка)		до 50 бода	5	(пет) (F)	
			од 51 бода до 60 бода	6	(шест) (E)	
			од 61 бода до 70 бода	7	(седум) (D)	
			од 71 бода до 80 бода	8	(осум) (C)	
			од 81 бода до 90 бода	9	(девет) (B)	
			од 91 бода до 100 бода	10	(десет) (A)	
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Изработени домашни работи			
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Анонимна анкета на студентите			
22.	Литература					
	22.1	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Милена Талеска	Рурален туризам	Селектор - Скопје	2020
		2.				
		3.				
	22.2	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Милена Талеска	Економика на туризмот	Селектор - Скопје	2020
		2.	Светлана Маџарова	Аграрен туризам	Универзитетско издателско стопанство Софија	2019

Реден број на прилогот: 10

Прилог бр.3

Предметна програма од втор циклус на студии

1.	Наслов на наставниот предмет		РУРАЛНО АГРОПРЕТПРИЕМНИШТВО		
2.	Код		ФЗНХ-2.42		
3.	Студиска програма		Агроекономика и рурален развој		
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)		Факултет за земјоделски науки и храна-Скопје		
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)		Втор циклус студии		
6.	Академска година/семестар		Прва година/ I семестар	7.	Број на ЕКТС кредити
8.	Наставник		Проф. д-р Ристе Еленов		
9.	Предуслови за запишување на предметот		Претходни општи предзнаења од областа на агроекономиката		
10.	Цели на предметната програма (компетенции): По завршувањето на теоретската настава, индивидуалните семинарски работи и нивните презентации пред целата група студенти, студентите ќе ја сфатат улогата и значењето на руралното агропретприемништво и иновациите, со тоа што понатаму ќе можат самостојно да развиваат специфични идеи за претприемнички бизнис во руралните средини. Самостојно ќе развиваат конкурентен бизнис базиран на природните ресурси во одделна рурална средина. Полесно ќе ја сфатат улогата на жената и младите во руралното агропретприемништво.				
11.	Содржина на предметната програма: Рурални средини: поим и улога врз развојот на руралниот простор. Принципи при определување на руралната средина. Рурално агропретприемништво: поим, значење и улога. Специфичните разлики помеѓу општото и руралното агропретприемништво. Руралната средина како природен ресурс за рурално агропретприемништво. Принципи за избор, стратески и оперативни насоки на рурално агропретприемништво. Трендови: зелен тренд, тренд на чиста енергија, тренд на органска храна, економски тренд, социјален тренд, здравствен тренд, веб-тренд, верски тренд, поврзувања со туризмот во руралните средини. Земјоделството како основна активност, можности за други активности во руралните средини, диверзификација на активностите на земјоделските стопанства и неземјоделски активност. Локални акциски стратегии и форми на разни приватно-јавни здружувања. Користење на мерките за рурален развој и поттикнување на руралното претприемништво. Жените и младите во руралното агропретприемништво.				
12.	Методи на учење: Предавања поддржани со компјутерски и видео презентации, ќе се практикуваат дискусии, изработка на групни или индивидуални семинарски работи, студии на случај, консултации, гостин на предавања, одбрана на проектна задача итн. Вежбите ќе бидат лабораториски и теренски. Ќе се практикуваат форуми, дискусии, и консултации.				
13.	Вкупен расположлив фонд на време		6 ЕКТС x 30 часови = 180 часови		
14.	Распределба на расположливото време		45+30+105 = 180 часови (15.1+15.2+16.1+16.2+16.3)		
15.	Форми на наставните активности	15.1	Предавања – теоретска настава	45	часови
		15.2	Вежби (лабораториски, аудиториски, теренски), семинари, тимска работа	30	часови
16.	Други форми на активности	16.1	Проектни задачи	20	часови
		16.2	Самостојни задачи	20	часови
		16.3	Домашно учење	65	часови
17.	Начин на оценување				
	17.1	Тестови			60 бодови
	17.2	Семинарска работа/проект (презентација: писмена и усна)			10 бодови
	17.3	Активност и учество			30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/оценка)	до 50 бода		5	(пет) (F)
		од 51 бода до 60 бода		6	(шест) (E)
		од 61 бода до 70 бода		7	(седум) (D)
		од 71 бода до 80 бода		8	(осум) (C)
		од 81 бода до 90 бода		9	(девет) (B)
		од 91 бода до 100 бода		10	(десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Изработени домашни работи		
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски		
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Анонимна анкета на студентите		

22.	Литература					
	22.1	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Deakins D., Freel M.	Entrepreneurship and small firms	McGraw-Hill International	2005
		2.	French, C. (Ed.)	Building Rural Community Resilience Through Innovation and Entrepreneurship.	Routledge	2022
		3.	Fink, M., Loidl, S., & Lang, R.	Community-based entrepreneurship and rural development: creating favourable conditions for small businesses in Central Europe.	Routledge.	2012
	22.2	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Пешевски, М.	Агропретприемништво	ЗАЕМ, Скопје	2004
		2.	Ohe, Y.	Community-based rural tourism and entrepreneurship.	Springer Singapore.	2020
		3.	Kej, Д. Д., Едвардс, В. М.,	Менаџмент на фарма	Три	2009

Реден број на прилогот: 11

Прилог бр.3		Предметна програма од втор циклус на студии				
1.	Наслов на наставниот предмет		ЗЕМЈОДЕЛСКА ПОЛИТИКА			
2.	Код		ФЗНХ-2.43			
3.	Студиска програма		Агроекономика и рурален развој			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)		Факултет за земјоделски науки и храна-Скопје			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)		Втор циклус студии			
6.	Академска година/семестар		Прва година/ I семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник		Проф. д-р Драги Димитриевски Проф. д-р Ана Котевска			
9.	Предуслови за запишување на предметот		Претходни општи предзнаења од областа на економиката на земјоделството			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Со успешно завршување на овој курс, студентите ќе го подобрат разбирањето на различни концепции при пристапот во формулирањето на аграрната политика, ќе ги унапредат своите познавања за еволуцијата и механизмите за имплементација на аграрната политика, ќе ги унапредат своите познавања за националната и меѓународната аграрна политика како и за мерките и инструментите во меѓународната пракса. Студентите ќе ги унапредат своите способности за анализа и евалуација на земјоделската политика или на одделни инструменти и мерки, ќе ги унапредат своите вештини за извлекување на заклучоци врз основа на докази и давање соодветни препораки.					
11.	Содржина на предметната програма: Теорија на аграрната политика. Меѓународна трговија и аграрна политика. Заедничка аграрна политика на ЕУ (цели и механизми на ЗАП, реформи на ЗАП). Национална аграрна политика. Мониторинг и евалуација на аграрна политика. Показатели на нивото на поддршка на земјоделството.					
12.	Методи на учење: Наставата ќе се реализира со теоретски предавања, поддржани со Power Point и видео презентации, ќе се практикуваат дискусии, изучување на практични случаи, студии на случај, изработка на групни и индивидуални домашни и проектни задачи. Практичната работа ќе се реализира со вежби поврзани со методските единици. Особена внимание ќе се посвети критичко размислување, преку анализа на студија на случај и давање препораки.					
13.	Вкупен расположлив фонд на време		6 ЕКТС x 30 часови = 180 часови			
14.	Распределба на расположливото време		45+30+105 = 180 часови (15.1+15.2+16.1+16.2+16.3)			
15.	Форми на наставните активности	15.1	Предавања – теоретска настава	45	часови	
		15.2	Вежби (лабораториски, аудиториски, теренски), семинари, тимска работа	30	часови	
16.	Други форми на активности	16.1	Проектни задачи	20	часови	
		16.2	Самостојни задачи	20	часови	
		16.3	Домашно учење	65	часови	
17.	Начин на оценување					
	17.1	Тестови			60	бодови
	17.2	Семинарска работа/проект (презентација: писмена и усна)			10	бодови
	17.3	Активност и учество			30	бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/оценка)		до 50 бода	5	(пет)	(F)
			од 51 бода до 60 бода	6	(шест)	(E)
			од 61 бода до 70 бода	7	(седум)	(D)
			од 71 бода до 80 бода	8	(осум)	(C)
			од 81 бода до 90 бода	9	(девет)	(B)
			од 91 бода до 100 бода	10	(десет)	(A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Изработени домашни работи			
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Анонимна анкета на студентите			

22.	Литература					
	22.1	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Менкју, Н. Г.	Принципи на економијата	Скопје: Нампрес	2009
		2.	Кенеди П. Л. и Ку В.В.	Меѓународна трговија и земјоделство	Скопје: Три	2009
		3.	Oskam, A., Meester, G, Silvis, H. (eds.)	EU policy for agriculture, food and rural areas	Wageningen Academic publishers	2010
		4.				
	22.2	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Koester, U.	Foundations of Agricultural Market Analysis and Agricultural Policy	Vahlen	2020
		2.	Bogdanov, N.	Ruralni rzvoj I ruralna politika	Poljoprovredni fakultet, Beograd	2015
		3.	Bozic, D., Bogdanov, N., Ševarlic, M.	Ekonomika Poljoprivrede	Poljoprovredni fakultet, Beograd	2011

Реден број на прилогот: 12

Прилог бр.3

Предметна програма од втор циклус на студии

1.	Наслов на наставниот предмет		СМЕТКОВОДСТВО ВО АГРОБИЗНИСОТ		
2.	Код		ФЗНХ-2.44		
3.	Студиска програма		Агроекономика и рурален развој		
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)		Факултет за земјоделски науки и храна-Скопје		
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)		Втор циклус студии		
6.	Академска година/семестар		Прва година; I семестар	7. Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник		Проф. д-р Ивана Јанеска-Стаменковска		
9.	Предуслови за запишување на предметот		Претходни општи предзнаења од областа економика на земјоделството и основи на сметководство		
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Целта на овој предмет е да го запознае студентот со концептот и методите на финансиско и управувачко сметководство (сметководство на менаџмент). Фокусот е на разбирање на сметководствените принципи како и да се овозможи нивно применување во планирање на производството, преработките и продажбата на земјоделско-прехранбените производи. Дополнително, предметната програма овозможува да се развијат динамички перспективи на односот помеѓу профитабилноста, финансирањето и порастот. По успешно завршување на предметот, студентот се стекнува со следниве компетенции: да ги примени постоечките препораки и најдобрите практики; да ги разликува принципите на кои се базираат сметководството на менаџмент и финансиското сметководство; да ги изготвува и анализира основните финансиски извештаи; да пресметува рачно показатели и да врши нивно толкување; да донесува одлуки во врска со земјоделско-прехранбеното производство врз основа на анализата на финансиските извештаи, се со цел да се подобри работењето на претријатијата; да ги процени капиталот, обврските и вредноста на средствата; да реши современи проблеми; да ги процени динамичките ефекти на финансиските цели, и да расправа за врските помеѓу економската информација и економското управување.				
11.	Содржина на предметната програма: Предметот ги содржи следниве теми: Улога и специфики на сметководството во агробизнисот; Сметководствени концепти и принципи; Сметководство на менаџмент во однос на финансиско сметководство; Деловни субјекти во земјоделско-прехранбениот сектор; Сметководствен информационален систем со посебен осврт на Мрежата на сметководствени податоци на ниво на земјоделско стопанство (ФАДН); Меѓународни стандарди за финансиско известување; Финансиски извештаи во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување, со осврт на Биланс на успех, Биланс на состојба, Извештај за паричен тек и Извештај за капиталот на сопствениците; Проценка на средствата, обврските и капиталот во агробизнисот; Анализа на ефектите на трансакциите врз сметководствената равенка и пресек на билансите; Видови аналитички постапки (хоризонтална анализа, тренд анализа, вертикална анализа, анализа на аналитички показатели, анализа на сензитивност и сл.); Анализа на финансиски извештаи со примена на MS Excel.				
12.	Методи на учење: Наставата ќе се реализира со теоретски предавања покриени со Power Point и видео презентации, ќе се практикуваат и дискусии, изучување на практични случаи, студии на случај, изработка на групни и индивидуални проектни задачи. Практичната работа ќе се реализира паралелно преку Power Point и видео презентации, самостојно и поединечно решавање на конкретни проблеми кои се актуелни за агробизнисот, при што за решавање на задачите покрај конвенционалниот пристап, се користи и компјутерскиот програм MS Excel.				
13.	Вкупен расположлив фонд на време		6 ЕКТС x 30 часови = 180 часови		
14.	Распределба на расположливото време		45+30+105 = 180 часови (15.1+15.2+16.1+16.2+16.3)		
15.	Форми на наставните активности	15.1	Предавања – теоретска настава	45	часови
		15.2	Вежби (лабораториски, аудиториски, теренски), семинари, тимска работа	30	часови
16.	Други форми на активности	16.1	Проектни задачи	20	часови
		16.2	Самостојни задачи	20	часови
		16.3	Домашно учење	65	часови
17.	Начин на оценување				
	17.1	Тестови		60	бодови
	17.2	Семинарска работа/проект (презентација: писмена и		10	бодови

		усна)				
	17.3	Активност и учество		30	бодови	
18.	Критериуми за оценување (бодови/оценка)	до 50 бода		5	(пет) (F)	
		од 51 бода до 60 бода		6	(шест) (E)	
		од 61 бода до 70 бода		7	(седум) (D)	
		од 71 бода до 80 бода		8	(осум) (C)	
		од 81 бода до 90 бода		9	(девет) (B)	
		од 91 бода до 100 бода		10	(десет) (A)	
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Изработена домашна/проектна задача			
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Анонимна анкета на студентите			
22.	Литература					
	22.1	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Хорнгрен, Ч. Т., Сандем, Г. Л., Елиот, Џ. А., Филбрик, Д. Р.	Вовед во финансиско сметководство	Marop	2010
		2.	Wheeling, B.M	Introduction to agricultural accounting	Clifton Park, NY : Thomson Delmar Learning	2008
	22.2	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Alexander, D., Britton, A., Jorissen, A.	International Financial Reporting and Analysis. 4th edition.	Cengage Learning	2010
		2.	Русевски, Т., Твртковиќ, С.	Финансиско сметководство. Четврто издание.	Економски факултет - Скопје	2006
		3.	Drury, C.	Cost and Management Accounting, An Introduction. Sixth Edition.	International Thomsson Business Press, Oxford	2006

Реден број на прилогот: 13

Прилог бр.3

Предметна програма од втор циклус на студии

1.	Наслов на наставниот предмет		МЕЃУНАРОДНА ТРГОВИЈА СО ЗЕМЈОДЕЛСКО-ПРЕХРАНБЕНИ ПРОИЗВОДИ		
2.	Код		ФЗНХ-2.45		
3.	Студиска програма		Агроекономика и рурален развој		
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)		Факултет за земјоделски науки и храна-Скопје		
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)		Втор циклус студии		
6.	Академска година/семестар		Прва година/ I семестар	7.	Број на ЕКТС кредити
8.	Наставник		Проф. Д-р Драги Димитриевски, Проф. д-р Марина Нацка		
9.	Предуслови за запишување на предметот		Претходни општи предзнаења од областа земјоделска политика или маркетинг на земјоделски производи		
10.	Цели на предметната програма (компетенции): По завршување на предметот, студентите ќе стекнат знаење за: улогата на меѓународната трговија во изучувањето на земјоделска економија и агробизнисот; разбирање на различни концепции во пристапот на формулирањето на аграрната политика; запознавање со мерките и инструментите во меѓународната пракса; запознавање со националната и меѓународната аграрна политика; поставеност на меѓународните пазари на земјоделските производи; начини на функционирање на домашниот пазар преку соодветни пазарни инструменти и трговски ограничувања; познавање на меѓународни организации и правила кои имаат влијание врз трговијата со земјоделско-прехранбените производи.				
11.	Содржина на предметната програма: – Меѓузависност и добивки од трговијата; – Класична теорија за компаративна предност; – Компаративни предности базирани врз фактори на производство; – Анализа на делумен еквилибриум на меѓународна трговија; – Домашна политика за поддршка и трговија; – Меѓународна трговија и земјоделска политика; – Заедничка аграрна политика на ЕУ (цели и механизми на ЗАП, реформи на ЗАП); – Трговија со земјоделски производи и економски развој.				
12.	Методи на учење: Предавања поддржани со компјутерски и видео презентации, ќе се практикуваат дискусии, изработка на индивидуален проект во кој се очекува од студентите да го искористат своето знаење од теорискиот дел на предметната програма со практична примена. Проектот треба да биде напишан во вид на академски научен труд, а потоа усно треба да се презентира за време на индивидуалниот семинар.				
13.	Вкупен расположлив фонд на време		6 ЕКТС x 30 часови = 180 часови		
14.	Распределба на расположливото време		45+30+105 = 180 часови (15.1+15.2+16.1+16.2+16.3)		
15.	Форми на наставните активности	15.1	Предавања – теоретска настава	45	часови
		15.2	Вежби (лабораториски, аудиториски, теренски), семинари, тимска работа	30	часови
16.	Други форми на активности	16.1	Проектни задачи	20	часови
		16.2	Самостојни задачи	20	часови
		16.3	Домашно учење	65	часови
17.	Начин на оценување				
	17.1	Тестови		60	бодови
	17.2	Семинарска работа/проект (презентација: писмена и усна)		10	бодови
	17.3	Активност и учество		30	бодови
18.	Критериуми за оценување		до 50 бода	5	(пет) (F)

	(бодови/оценка)		од 51 бода до 60 бода	6	(шест)	(E)
			од 61 бода до 70 бода	7	(седум)	(D)
			од 71 бода до 80 бода	8	(осум)	(C)
			од 81 бода до 90 бода	9	(девет)	(B)
			од 91 бода до 100 бода	10	(десет)	(A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Изработени домашни работи			
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Анонимна анкета на студентите			
22.	Литература					
	22.1	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Ку В. В., Кенеди П. Л.	Меѓународна трговија и земјоделство	Издавачки центар Три	2009
		2.	Mosoti V.	International Trade Rules and the Agriculture Sector: Selected Implementation Issues (Fao Legislative Study).	Food & Agriculture Organization of the UN	2007
	22.2	Дополнителна литература				
Ред. број		Автор	Наслов	Издавач	Година	
1.		Менкју Г.	Принципи на економијата	Нампрес	2009	

Реден број на прилогот: 14

Прилог бр.3		Предметна програма од втор циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет		СТРАТЕГИСКИ МЕНАЏМЕНТ ВО ЗЕМЈОДЕЛСТВОТО		
2.	Код		ФЗНХ-2.46		
3.	Студиска програма		Агроекономика и рурален развој		
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)		Факултет за земјоделски науки и храна-Скопје		
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)		Втор циклус студии		
6.	Академска година/семестар		Прва година/ I семестар	7.	Број на ЕКТС кредити
8.	Наставник		Проф. д-р Ана Котевска		
9.	Предуслови за запишување на предметот		Претходни општи предзнаења од областа на економијата на земјоделството ...		
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Со успешно завршување на овој курс, студентите ќе го подберат разбирањето на принципите на стратегискиот менаџмент и како стратегискиот менаџмент се вклопува во целокупниот менаџмент. Студентите ќе ги унапредат своите познавања за улогата на менаџерите во процесот на стратегиски менаџмент, со посебен осврт на стратегиско одлучување или процесот на решавање проблеми. Студентот ќе се запознае со главните стратегиски концепти, модели, теории и идеи, и ќе може да ги избира соодветните модели и концепти во своите анализи. Студентите ќе ги унапредат своите способности за анализа и евалуација на студии на случај, да применуваат различни концепти на стратегискиот менаџмент, да извлечат заклучоци и да формулираат решенија со план за следните чекори, со што ќе ги зајакнат своите способности за одлучување и советување (давање препораки) во областа на стратегискиот менаџмент.				
11.	Содржина на предметната програма: Стратегиски менаџмент, нормативен модел. Опкружувањето, организациската култура, внатрешните способности, и стратегиската цел. Стратегиско одлучување, бихевиористички модел: откривање и дефиниција на проблеми, Стратегиско одлучување: планирање, анализа, избор, имплементација и контрола. Процес на развој на стратегија и управување со стратегиски промени. Методи на евалуација на стратегии. Стратегиски менаџмент и одлучување во македонска компанија. Презентација и опонирање на семинарска работа.				
12.	Методи на учење: Наставата ќе се реализира со теоретски предавања, поддржани со Power Point и видео презентации, ќе се практикуваат дискусии, изучување на практични случаи, студии на случај, изработка на групни и индивидуални домашни и проектни задачи. Практичната работа ќе се реализира со вежби поврзани со методските единици. Особена внимание ќе се посвети критичко размислување, преку анализа на студија на случај и давање препораки.				
13.	Вкупен расположлив фонд на време		6 ЕКТС x 30 часови = 180 часови		
14.	Распределба на расположливото време		45+30+105 = 180 часови (15.1+15.2+16.1+16.2+16.3)		
15.	Форми на наставните активности	15.1	Предавања – теоретска настава	45	часови
		15.2	Вежби (лабораториски, аудиториски, теренски), семинари, тимска работа	30	часови
16.	Други форми на активности	16.1	Проектни задачи	20	часови
		16.2	Самостојни задачи	20	часови
		16.3	Домашно учење	65	часови
17.	Начин на оценување				
	17.1	Тестови			60 бодови
	17.2	Семинарска работа/проект (презентација: писмена и усна)			10 бодови
	17.3	Активност и учество			30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/оценка)	до 50 бода		5	(пет) (F)
		од 51 бода до 60 бода		6	(шест) (E)
		од 61 бода до 70 бода		7	(седум) (D)
		од 71 бода до 80 бода		8	(осум) (C)
		од 81 бода до 90 бода		9	(девет) (B)
		од 91 бода до 100 бода		10	(десет) (A)

19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Изработени домашни работи		
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски		
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Анонимна анкета на студентите		
22.	Литература				
22.1	Задолжителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.	David, Fred R., David, Forest R.	Strategic Management: A competitive advantage approach. Concepts and Cases	Pearson, Prentice Hall.	2016
	2.	Johnson, G., Scholes, K., Whittington, R.	Exploring Corporate Strategy, 8 th Edition	Pearson Education	2008
	3.	Beach, Lee R., Connolly T.	The Psychology of Decision Making: People in Organizations	Sage Publications,.	2005
	4.	Lee, D., Newman, Ph., Price, R.	Decision Making in Organisations	Bell & Bain Ltd, Glasgow.	1999
22.2	Дополнителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.	Dagnino, G. B., Cinici, M. C.	Research methods for strategic management	Routledge	2016
	2.	Bo Ohlmer (ed.)	Strategic management (Course Compendium)	-	2010
	3.	Stacey R.D.,	Strategic Management and Organizational Dynamics: The Challenge of Complexity. 4 th ed.	Pearson Education	2003

Реден број на прилогот: 15

Прилог бр.3		Предметна програма од втор циклус на студии				
1.	Наслов на наставниот предмет		ПРОЕКТЕН МЕНАѢМЕНТ			
2.	Код		ФЗНХ-2.47			
3.	Студиска програма		Агроекономика и рурален развој			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)		Факултет за земјоделски науки и храна-Скопје			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)		Втор циклус студии			
6.	Академска година/семестар		Прва година; I семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник		Проф. д-р Ивана Јанеска-Стаменковска, Проф. д-р Ристе Еленов			
9.	Предуслови за запишување на предметот		Претходни општи предзнаења од областа економика на земјоделството и основи на сметководство			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Целта на овој предмет е да се подобри сфаќањето на принципите на проектниот менаѢмент, како и управување со проектен циклус. Дополнително, предметната програма овозможува студентите да ги анализираат и спроведуваат сите чекори во еден проектен циклус, почнувајќи од утврдување на цели, активности и резултати, како и анализа на претпоставките и ризиците во спроведување на проектните активности. По успешно завршување на предметот, студентот се стекнува со следниве компетенции: - Запознавање со најдобрите практики за современ проектен менаѢмент; - Оспособување за подготовка, водење, следење и оценка на проекти; - Оспособување за успешно менаѢирање на проект од аспект на трошоците, временската рамка, човечките ресурси и ризик; - Оспособување за ефикасно извршување на целите на проектот преку организирана реализација на проектните пакети, активности и задачи; - Оспособување за расправа за опциите за успешен проектен менаѢмент.					
11.	Содржина на предметната програма: - Вовед (што е проект, зошто се прават проекти, што е проектен циклус, проектен триаголник, постулати, засегнати страни; елементи за успех на проектот, процес на проектен менаѢмент); - Техники на проектно планирање (избор на проект, модели на проектен менаѢмент, структура на распределба на работата WBS – елементи, пакети, активности, задачи, буџетирање на проектни трошоци, анализа на трошоци наспроти корист од проектот, успешни предлог-проекти, менаѢирање на проектниот ризик); - Пристап на логична рамка; - Водење на проекти (задачи, организација, мотивација, стратегии, тимска работа, преговарачки вештини); - Мониторинг и евалуација на проекти (следење и оценка на проекти, алатки за проектен менаѢмент, информациски системи, завршување на проект, законски аспекти).					
12.	Методи на учење: Наставата ќе се реализира со теоретски предавања покриени со Power Point и видео презентации, ќе се практикуваат и дискусии, изучување на практични случаи, студии на случај, изработка на групни и индивидуални проектни задачи. Практичната работа ќе се реализира паралелно преку Power Point и видео презентации, самостојно и поединечно изработување на предлог проектна апликација.					
13.	Вкупен расположлив фонд на време		6 ЕКТС x 30 часови = 180 часови			
14.	Распределба на расположливото време		45+30+105 = 180 часови (15.1+15.2+16.1+16.2+16.3)			
15.	Форми на наставните активности	15.1	Предавања – теоретска настава	45	часови	
		15.2	Вежби (лабораториски, аудиториски, теренски), семинари, тимска работа	30	часови	
16.	Други форми на активности	16.1	Проектни задачи	20	часови	
		16.2	Самостојни задачи	20	часови	
		16.3	Домашно учење	65	часови	
17.	Начин на оценување					
	17.1	Тестови			60	бодови
	17.2	Семинарска работа/проект (презентација: писмена и усна)			10	бодови
	17.3	Активност и учество			30	бодови

18.	Критериуми за оценување (бодови/оценка)		до 50 бода		5	(пет)	(F)
			од 51 бода до 60 бода		6	(шест)	(E)
			од 61 бода до 70 бода		7	(седум)	(D)
			од 71 бода до 80 бода		8	(осум)	(C)
			од 81 бода до 90 бода		9	(девет)	(B)
			од 91 бода до 100 бода		10	(десет)	(A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Изработена домашна/проектна задача				
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски				
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Анонимна анкета на студентите				
22.	Литература						
	22.1	Задолжителна литература					
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година	
		1.	Raimond, P.	Management Projects Design, research and presentation	Chapman & Hall	1993	
		2.	Gittinger, J. P.	Economic Analysis of Agricultural Projects. Economic Development Institute	Economic Development Institute The World Bank	1984	
		3.	Cleland, D. I. (editor)	Field Guide to Project Management. Second Edition	John Wiley & Sons	2004	
	22.2	Дополнителна литература					
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година	
1.		Newell, M. W., Grashina, M., N.	The Project Management Question and Answer Book	American Management Association	2004		

Реден број на прилогот: 16

Прилог бр.3		Предметна програма од втор циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет		СОВРЕМЕНИ ЗЕМЈОДЕЛСКИ СИСТЕМИ		
2.	Код		ФЗНХ-2.48		
3.	Студиска програма		Агроекономика и рурален развој		
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)		Факултет за земјоделски науки и храна-Скопје		
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)		Втор циклус студии		
6.	Академска година/семестар		Прва година/ I семестар	7 · Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник		Проф. д-р Драган Ѓошевски Проф. д-р Александра Мартиновска-Стојческа		
9.	Предуслови за запишување на предметот		Претходни општи предзнаења од областа на агроекономиката		
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Преку овој предмет, студентот ќе добие подобро разбирање на меѓусебната поврзаност и функционирањето на современите системи во земјоделството и храната, преку сеопфатен холистички пристап. Студентот ќе го зголеми своето знаење за земјоделските практики и прашањата повзани со современите земјоделски системи, ќе развие познавање на соодветната терминологија, ќе применува актуелни теоретски и аналитички рамки, пресметковни аналитички алатки и системско размислување, ќе ги поврзе практиките на земјоделските и прехранбените системи со влијанијата врз економијата, животната средина, здравјето на луѓето, социјалните аспекти и етичките прашања. Студентот ќе научи да ги фокусира своите истражувачки теми и да пишува со академски интегритет.				
11.	Содржина на предметната програма: Поим за земјоделски системи, агробизнис системи и системи на храна во современи услови. Системски наспроти секторски пристап. Концепциска рамка за дефинирање и анализирање на системите: клучни компоненти, двигатели и ефекти. Извори на податоци за анализа на современите системи во земјоделството и храна. Основни меѓусебно поврзани компоненти - синџири за снабдување со земјоделско-прехранбени производи (синџири на снабдување наспроти вредносни синџири; од поле до трпеза: производство на земјоделско-прехранбени производи, традиционални и нови производни системи, складирање и дистрибуција, преработка и пакување, продажба; кратки и комплексни синџири на снабдување), опкружување (достапност на земјоделско-прехранбени производи еластичност на понудата и побарувачката, пристап кон пазарите, цени, промоција и информирање), индивидуални фактори (економски, когнитивни, аспиративни и ситуациjsки фактори) и однесување на потрошувачите. Двигатели - социо-економски фактори, раст и дистрибуцијата на приходите, демографски и миграциски трендови, иновации, технологија и инфраструктура, макроекономски влијанија, глобализација и трговија на земјоделско-прехранбени производи, урбанизација, модернизација, индустријализација, климатски промени, врзани политики, засегнати страни и чинители. Ефекти - економски, социјални, здравствени, еколошки. Влијание на системите врз економската, социјалната и еколошката одржливост, трансформација кон одржливост.				
12.	Методи на учење: Наставата ќе се реализира со теоретски предавања, поддржани со Power Point и видео презентации, ќе се практикуваат дискусии, изучување на практични случаи, студии на случај, изработка на групни и индивидуални домашни и проектни задачи. Практичната работа ќе се реализира со вежби поврзани со методските единици. Во рамки на предметот, ќе се посвети внимание на вежба и симулација на методот за брза процена на системите на храна, користејќи релевантни извори, со развивање на вештини за истражување, преглед на литература, барање на информации и користење на онлајн ресурси.				
13.	Вкупен расположлив фонд на време		6 ЕКТС x 30 часови = 180 часови		
14.	Распределба на расположливото време		45+30+105 = 180 часови (15.1+15.2+16.1+16.2+16.3)		
15.	Форми на наставните активности	15.1	Предавања – теоретска настава	45	часови
		15.2	Вежби (лабораториски, аудиториски, теренски), семинари, тимска работа	30	часови
16.	Други форми на активности	16.1	Проектни задачи	20	часови
		16.2	Самостојни задачи	20	часови
		16.3	Домашно учење	65	часови
17.	Начин на оценување				
	17.1	Тестови		60	бодови
	17.2	Семинарска работа/проект (презентација: писмена и усна)		10	бодови
	17.3	Активност и учество		30	бодови
18.	Критериуми за оценување		до 50 бода	5	(пет) (F)

	(бодови/оценка)	од 51 бода до 60 бода		6	(шест)	(Е)
		од 61 бода до 70 бода		7	(седум)	(D)
		од 71 бода до 80 бода		8	(осум)	(C)
		од 81 бода до 90 бода		9	(девет)	(B)
		од 91 бода до 100 бода		10	(десет)	(A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Изработени домашни работи			
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Анонимна анкета на студентите			
22.	Литература					
	22.1	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Castalonge, O. W.	Agricultural systems: Economics, technology and diversity	Nova Science Pub Incorporated.	2008
		2.	Barrett, C. B., Benton, T. G., Fanzo, J., Herrero, M., Nelson, R., Bageant, E., ... & Wood, S.	Socio-technical innovation bundles for agri-food systems transformation	Palgrave Macmillan	2021
		3.	Rabbinge, R., Leffelaar, P. A., & Van Latesteijn, H. C.	The role of systems analysis as an instrument in policy making and resource management. In Opportunities, use, and transfer of systems research methods in agriculture to developing countries	Springer, Dordrecht	1994
	22.2	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Herrero, M., Thornton, P. K., Mason-D'Croz, D., Palmer, J., Bodirsky, B. L., Pradhan, P., ... & Rockström, J.	Articulating the effect of food systems innovation on the Sustainable Development Goals.	The Lancet Planetary Health	2021
		2.	Colin, J. P., & Crawford, E. W.	Economic perspectives in agricultural systems analysis.	Applied Economic Perspectives and Policy	2000
		3.	Global Alliance for Improved Nutrition (GAIN) and Johns Hopkins University	The Food Systems Dashboard.. Geneva, Switzerland.	Global Alliance for Improved Nutrition (GAIN) and Johns Hopkins University	2020
		4.	Béné, C., Fanzo, J., Prager, S. D., Achicanoy, H. A., Mapes, B. R., Alvarez Toro, P., & Bonilla Cedrez, C.	Global drivers of food system (un) sustainability: A multi-country correlation analysis.	PloS one	2020
		5.	Barling, D.	The challenges facing contemporary food systems: European policy and governance pathways to sustainable food consumption and production.	Agronomie, Environnement & Sociétés	2011
		6.	Klapwijk, C. J., Van Wijk, M. T., Rosenstock, T. S., van Asten, P. J., Thornton, P. K., & Giller, K. E.	Analysis of trade-offs in agricultural systems: current status and way forward.	Current opinion in Environmental sustainability	2014